

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Conciliorvm Omnium Generalium Et Provincialium Collectio Regia

Ab anno CCCXLVII. ad annum CCCCI.

Parisiis, 1644

In Concilium Constantinopolitanum oecumenicum seu vniuersale
secundum approbatum, in quo centum & quinquaginta episcopi
auctoritate Damasi papae, & Theodosii senioris fauore congregati, Syagrio
& ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-15256

ANNO
CHRISTI
381.

IN CONCLIVM
CONSTANTINOPOLITANVM

^b œcumenicum seu vniuersale ^c secundum ^d appro-
batum, ^e in quo centum & quinquaginta episcopi
^f auctoritate Damasi papæ, & Theodosii senioris fa-
uore congregati, ^g Syagrio & Euagrio consulibus,
anno Domini 381. æra 419. ^h Macedonianam hæresim
condemnarunt, fideique Nicænæ symbolum confir-
marunt,

NOTÆ.

* *Concilium Constantinopolitanum.*] Sic dictum ab vrbe Constanti-
noli, quam prius Byzantium appellatam, Constantinus imperator
anno Domini 324. a se extructam de nomine suo deinceps nomina-
ri præcepit. Byzantium antehac non fuisse ignobilem ciuitatem,
antiquissimorum auctorum scripta declarant. Cicero in oratione
quam habuit de prouinciis consularibus, magna cum laude eiusdem
meminit: Liberam eam prædicat, ciuitatem Romanis fidelissimam,
ornatissimam, signis & antiquitatum monumentis refertissimam.
Postea tamen multis cladibus exagitata, & naufragiis plurimis iacta-
ta fuit. A Vespasiano, teste Suet. cap. 8. in Vesp. libertate priuata, a
Pescennio Nigro tyranno deinde occupata, & a Seuero diu obsessa,
& non nisi fame capta. Vrbs, (vt ait Herodianus lib. 5.) aliarum om-
nium in Thracia felicissima, viribus & opibus ea tempestate florens,
quam & Seuerus indignans redegit in vici formam: tamen benignitate
imperatoris Antonini Caracallæ, qui (vt auctor est Spartianus
in eodem Caracalla) vetera iura reddidit, in pristinum restituta est.
Gallieno vero imperante, iterum pessundatam esse testatur Tre-
bellius, cum ait: *Ne quid mali deesset Gallieni temporibus, Byzantio-
rum ciuitas elata naualibus bellis, claustrum Ponticum, per eiusdem
Gallieni milites ita omnis vastata est, vt prorsus nemo superesset: deni-
que nulla vetus familia apud Byzantios inuenitur, nisi qui peregrina-
tione vel militia occupatus euasit, qui antiquitatem generis, nobilita-
temque repræsenter.* Eandem Gallienus per Cleodamum & Athe-
næum Byzantios restaurauit, & firmissime muniuit: adeo vt in bello
Liciniano Byzantium propugnaculum fortissimum Constantinus
nequaquam expugnare potuerit, sed propugnatoribus sponte se
dantibus, eo potitus fuerit. Sub Seuero imperatore eadem Christiani-
anis refertissima extitit, ad quos in illo exitu Byzanceno (vt ait Ter-
tullianus ad Scap. cap. 3.) Cæcilius Capella dirus persecutor exclamauit:
Christiani gaudete. Hanc ciuitatem antiquitate & rebus præ-
clare gestis egregie nobilitatam Constantinus mirifice Dei admo-
nitu auxit & illustrauit. Cum enim deuictis hostibus, imperium iam
toto orbe terrarum pacatum teneret, multis prodigiis ad Byzan-

Constanti-
nopolis a
Constanti-
no extra-
cta & deno-
minata.

Byzantium
olim dicta.

Byzantium
a Constanti-
no auctum
& denomi-
natum.

tium potius quam Ilium restaurandum admonitus, non tantum nomine, sed etiam re ipsa illam ciuitatem alteram Romam facere conatus fuit. Ad eam amplificandam, edita sanctione annonam viri-
 tim habitantibus & domos extruentibus distribuendam instituit: quæ largitas ad posteriores etiam imperatores dimanauit, vt qui emolumenta perciperent, ædificandi studio magnitudinem vrbis au-
 gerent. Statuis & simulacris præclaro opere factis, quasi trophæis de deuictis hostibus, gentilium diis ad ludibrium publice ex-
 positis, urbem exornauit. Simulacro, magnitudine & artificio spectabili, ex ære super porphyreticam columnam in foro dedicato, suum nomen imposuit: in cuius manu collocauit malum aureum, cum imposta cruce & tali inscriptione: Tibi Christe Deus Verbum, hanc commodo. In columnæ basibus reliquæ conditæ erant. Alia præclara vrbis ornamenta, cum pietate coniuncta, & miraculis etiam illustrata recensent Zonaras, Cedrenus, Nicephorus, &c. Quatuordecim templa magnificentissime extructa, amplissimis donariis exornauit. In eadem, ne qua vrbis perfectio desiderari posset, scientiarum scholas ædificauit, & excellentissimos oratores ac philosophos adhibuit, eosque amplissimis priuilegiis donauit. Bibliotheca ibidem ædificata, centum viginti millia librorum continens, quæ tempore Basilisci imperatoris diro incendio flagrauit, magni Constantini opus fuisse putatur. In tanta amplitudine & numero publicorum ædificiorum carcerem tantum pro sua mansuetudine, vt se habebat, humilem atque depressum, & paucorum hominum capacem, nullo auctum additamento, reliquit, quem nec posteri ausi sunt mutare imperatores, vsque ad Phocam, qui eum amplio-
 rem reddidit. Nouam quoque Romanorum ciuium coloniam Constantinopolim transtulit, ex quibus senatus amplissimus coagmentatus fuit. Anno imperii sui vigesimo quinto nouam Romam, in sanctissimæ Virginis Dei genitricis Mariæ memoriam Christiano ritu Deo dicauit ac consecrauit. Hæc ex Eusebio, Hieronymo, Casiodoro, Zonara, Cedreno, Socrate & Sozomeno, Baronius anno Christi 324. & 330. De situ, forma & expugnationibus eiusdem, consule Georgium Braunium in theatro.

Constanti-
 nus scholas
 ædificat.

Quomodo
 œcumeni-
 cum sit.

Concilii
 robur ab
 auctoritate
 Rom. pon-
 tificis.

^b *Oecumenicum seu vniuersale.*] Damasus pontifex hanc Synodum in iis quæ fidei sunt, approbaturus, nominat eam œcumenicam: quia in ea, id quod occidens, ac demum vniuersa ecclesia cum Romano pontifice de Spiritu sancti diuinitate sentiendum esse docebant, paribus votis, vnaque sententia omnes etiam orientales ediderunt. Tantum enim roboris & firmitatis quælibet Synodus consequi solet, quantum auctoritatis illi apostolica sedes impertit. Et merito: nisi enim hoc admittatur, nulla causa reddi poterit, cur quædam Concilia maioris numeri episcoporum reprobata, minoris numeri confirmata fuerint. Cum itaque auctore Photio in libello de septem Synodis, Damasus non modo eam approbarit, verum etiam œcumenicam nominet ipse, omnesque posteri appellarint, œcumenicum fuisse dubium non est. Hanc Synodum, in qua orien-

ANNO
CHRISTI
381.

tales Macedonianam & Eunomianam hæresin in oriente inuale-
scentem condemnarant, œcumenici Concilii nomine pontifex di-
gnatus est, ea intentione, vt iidem episcopi orientales, fidem tem-
porariam ad priuatum commodum accommodatam, & pro ratione
temporis mobilem habentes, suis ipsorum vinculis firmiter stringe-
rentur, posthac nefas esse ducentes, quod summo consensu institum-
tum, & ab occidentalibus receptum ac sublimi loco repositum fue-
rat, solita leuitate conuellere, atque temeritate consuetam infringere.
Quod quidem consilium Damasi ecclesiæ catholicæ magno emo-
lumento fuisse, euentus edocuit. Bellarminus lib. 1. de Concil. cap. 5.
refert, propterea hanc vnam ex œcumenicis habitam fuisse, quod
patres orientales Constantinopoli, occidentales Romæ congregati
in rebus fidei definiendis, animis ac sententiis coniuncti fuerint.

Quales fuerint episcopi, infra dicemus. Baron. num. 26. 38. & 49.

^c *Secundum.*] Quamobrem hoc Concilium Sardicensi & Arimi-
nensi inter vniuersalia secundum numeretur, diximus supra in no-
tis Concil. Sardicensis & Ariminensis, verbis, *œcumenicum & ap-
probatum.*

^d *Approbatum.*] Hanc Synodum a Damaso papa confirmatam
fuisse, tradit Photius in libello de 7. Synodis. Sed intelligendum
est illud auctoritate S. Gregorii lib. 6. epistol. 125. de iis dumtaxat,
quæ ad Macedonianæ & Eunomianæ hæreseos condemnationem,
fideique Nicanæ confirmationem spectant. Canones enim huius
Synodi Romana ecclesiæ semper hæcenus respuit, eaque tantum,
quæ de fide constituta sunt, summa auctoritate amplexa fuit. Verba
Gregorii hæc sunt: *Canones quidem Constantinopolitani Concilii Eu-
doxianos damnant; sed quis fuerit eorum auctor Eudoxius, minime
dicunt. Romana autem ecclesiæ eosdem Canones, vel gesta Synodi il-
lius, hæcenus non habet nec accipit: in hoc autem eandem Synodum ac-
cepit, quod est per eam contra Macedonium definitum. Reliquas vero
hæreses, quæ illic memorate sunt, ab aliis iam patribus damnatas repro-
bat,* &c. Post obitum Meletii, per electionem Flauiani schismatici,
continuata discordiam incomparabili longanimitate pontifex,
eiusque successores, ad annum Domini 408. sustinuerunt, eo con-
silio sane optimo, ne excommunicationis nexui inuoluti, magna scif-
sura catholicam ecclesiæ in duas partes diuiderent, totumque or-
bem Christianum ab inuicem separarent. Vide Baron. anno 381.
num. 31. 38. 48. & 51.

An Conci-
lium hoc
vniuersali-
ter appro-
batum sit.

Quidam Ca-
nones hu-
ius Conci-
lii reproba-
ti.

Cur schi-
sina Africa-
næ ecclesiæ
toleratum
fuerit.

^e *In quo centum & quinquaginta episcopi.*] Catholicos, ortho-
doxæ ac consubstantialis fidei assertores episcopos centum & quin-
quaginta conuenisse, testatur Socrat. lib. 5. cap. 8. Concil. Cal-
chedonensis, act. 2. & libellus synodiarum constituit. qui partim
supra, partim infra inter acta Ephes. Concil. extat. Denique quædam
oratio Gregorii Nazianzeni, quam in templo vrbis primario ad cen-
tum quinquaginta episcopos recitasse indicat titulus. *Imperator,*
inquit Socrates prædicto loco, *nulla mora interposita Concilium epi-
scoporum ipsius fidem amplectentium conuocat, quo tum fides Concilii*

Numerus
episcopopo-
rum.

Niceni corroboraretur, tum Constantinopoli designaretur episcopus. Et paulo post: Itaque in vnum conueniunt, qui fidem tenebant Constantianalis, Timotheus Alexandria, Cyrillus Hierosolymorum; Meletius autem iam pridem aderat, eo scilicet tempore, quo erat propter designationem Gregorii illo accersitus. Acholius etiam Thessalonica episcopus, & alii complures: erant omnes numero centum quinquaginta. Clerici Constantinopolitanæ ecclesiæ auctoritate Canonis quinti, vendicantes sibi ius ordinandi, deponendi & substituendi episcopos Asiæ, hæc prædict. act. Concilii Calchedonensis dixisse & clamasse scribuntur: *Ea quæ SS. patrum centum quinquaginta sunt, teneant priuilegia Constantinopolis, ne depereant.* Qui qualesve huic Concilio interfuerint ac subscriperint, infra de subscriptionibus dicemus.

Pontifex,
an imperator
auctor
congregati
Concilii
fuerit.

^f *Auctoritate Damasi papa ac senioris Theodosii favore congregati.*] Hoc est, quod aiunt patres sextæ Synodi, actione 18. Theodosium ac Damasum per secundam Synodum obstittisse Macedonio, sicut Siluester & Constantinus congregato Nicæno Concilio Ario obstiterunt. Cum itaque ex supradictis constet, primam Synodum a Siluestro indictam, a Constantino promotam fuisse; concedendum est, hanc quoque secundam vniuersalem Synodum auctoritate sedis pontificiæ indictam, & auxilio imperatoris congregatam esse. Baronius addit peruetustum codicem in Vaticana, aliisque quibusdam bibliothecis extare, in quibus hæc scripta leguntur, *sententiam de damnatione Macedonii & Eunomii Damasus confirmari precepit etiam in sancta secunda Synodo, quæ precepto & auctoritate eius apud Constantinopolim celebrata est.* Denique qua ratione illa Lucentii apostolicæ sedis vicarii obiurgatio Dioscori in Concilio Calchedonensi substitisset, si non auctoritate sedis apostolicæ hæc Synodus indicta fuisset. *Iudicii sui ipsum necesse est reddere rationem: quia cum nec personam iudicandi haberet, subrepsit, & Synodum ausus est facere sine auctoritate sedis apostolicæ, quod rite nunquam factum est, nec fieri licuit.* Paschasinus legatus addit, de his esse regulas ecclesiasticas & patrum instituta. Ipse Damasus epistola sua ad episcopos Illyr. testatur, decreta Synodi nullius esse momenti, cui ipse per se, vel per legatos assensum non præbuisset. Confirmant id Socrates lib. 2. cap. 13. Sozom. lib. 3. cap. 9. item illa quæ diximus supra in notis ad epistolam 1. Marcelli, verbis; *Constituerunt ut nulla Synodus.* Nemo igitur nisi pertinax hæreticus asseueret, hoc Concilium ab imperatore pientissimo & sanctarum constitutionum obseruantissimo indictum fuisse. Quod ait Theodor. lib. 5. hist. cap. 9. epistola episcoporum Concilii huius ad Damasum scripta, supra extante, Constantinopolitanum primum, Theodosium seniore coegisse & indixisse, explicandum est, illud præuio literarum apostolicarum mandato contigisse. Vide Baron. anno præd. num. 19. & 20. Bellarm. lib. 5. de Conc. c. 13. Quis præsidem Concilii egerit, aperte non constat. Imperatorem a Concilio abfuisse, nihilq; aliud egisse, quam quod literas Romani pontificis ad episcopos transfuderit, eosque ad Con-

Refellitur
obiectio.

Quis huic
Concilio
præfuerit.

ANNO
CHRISTI
381.

Concilium inuitarit, synodales epistolæ, quarum altera ad Damasum pontificem, altera ad imperatorem de rebus in Synodo gestis scripta est, manifeste indicant. Damasum pontificem neque per se, neque per suos legatos eidem præfuisse, fatemur. Nectarius in locum Gregorii seipsum abdicantis nondum suffectus fuerat, ut infra patebit. Itaque vel Gregorium Nazianz. Constantinopol. ecclesiæ episcopum, vel Meletium Antioch. eidem præfedissee oportuit. Timotheus enim Alexandrinus post defunctum Meletium, iudiciumque fidei absolutum, serius accessit, ut infra ex actis Concilii patebit.

^s Syagrio & Euagrio consulibus, anno Domini 381. &c.] Allegatis consulibus patres centum quinquaginta Constantinopolim conuenisse, & post Gregorium Nazianz. communi episcoporum sententia in locum abdicati Maximi suffectum mense Maio hanc Synodum inchoasse, præter Socrat. lib. 5. cap. 8. Gregor. Nazianz. in carm. de vita sua testatur his versibus:

Tempus
celebrati
Concilii.

*Mala auspicatur hic mihi celsa a throno.
Nam quidquid ortus præsulum (Ægyptum citra)
Habebat usque ad inclytam Romam nouam,
Terra marisque ex intimis recessibus,
(Quo concitatum cælitus pacto, haud scio)
Coit repente, firmet ut thronum mihi, &c.*

Hoc idem Socrates prædicto loco his verbis: *Meletius iam pridem aderat, eo scilicet tempore, quo erat propter designationem Gregorii illo accersitus. Et paulo infra. Ad Concilium igitur conueniunt, Euegerio & Euagrio, alias Syagrio consulibus mense Maio.* Vnde colligimus hoc eodem anno Constantinopoli duos conuentus episcoporum habitos fuisse. Priorem, quo Maximo abdicato Gregorius Nazianzenus in eius locum substitutus fuit: Posteriores, cuius initium factum est mense Maio, in quo Macedoniani aliique hæretici condemnati fuerunt. Chronologia consulum, Christi nati & æræ Hispanicæ mirifice admodum conuenientes, non minimam laudem Baronianæ temporum supputationi afferunt: quodque de æræ Hispanicæ ratione, contra Garfiam Loaisam diximus supra in notis Concilii Nicæni, verbo, æra, & ex Baronio attulimus, pulcherrime confirmant. Explosis igitur aliorum sententiis de tempore huius Synodi, cum accuratissimo annalium scriptore teneamus, eam anno Christi 381. Damasi 15. Theodosii tertio celebratam fuisse. Vide Baron. prædicto anno num. 17. 18.

Duo Con-
cilia Con-
stantinopo-
li hoc anno
habita.

^s Macedonianam hæresin.] Acta Synodi hoc ordine contigerunt. Primo declaratum est, Maximum ordinatum ab Ægyptiis Constantinopolitanæ sedis episcopum, episcopalibus muneribus hætenus functum, neque esse episcopum. Ordinatos ab eo clericos omnis ecclesiasticæ functionis expertes esse dimittendos: eundem de Apollinaris hæresi cõuictum, ideoque ecclesiastico Canone priuatum asserit Theodoretus. Eiecto ab ecclesia Maximo, ante perperam intruso, fideliumque cœtu interdicto, communi patrum calculo, probata & confirmata est electio Gregorii Nazian-

Acta Syno-
di.

Ecclesiæ
Constantinopoli-

Concil. Tom. 3.

Bbb

tanz schi-
sma quo-
modo sub-
larum.

zeni , atque ita Constantinopolitanæ ecclesiæ schisma hoc subla-
tum fuit. Deinceps de fide acturis patribus, volumen occidenta-
lium, continens professionem illam fidei, quam Damasus ex Con-
cilio Romano ad Paulum episcopum Antiochenum misit, exhibi-
tum fuit. Quo perlecto, vnanimi consensu, paribusque votis con-
tra Macedonium definierunt, Spiritum sanctum non seruum, sed
dominum esse, viuificatorem omnium, ex Patre procedentem,
cum Patre & Filio coadorandum & conglorificandum. Ad a-
lias vero hæreses Eunomianorum, Arianorum & Semiarianorum
condemnandas, Nicænum fidei orthodoxæ symbolum omnes si-
ne cunctatione receperunt. Sed cum in eo parcius de diuinitate
Spiritus sancti actum esset, ideo quod nulla tunc hæresis ei aduer-
saria emerfisset: placuit sanctæ Synodo de Spiritus sancti diuinitate
(vt olim de Filio in Nicæno Concilio factum fuerat) aliqua adde-
re, quibus aduersus omnes hæreticos eiusdem Spiritus sancti vna
eademque cum Patre & Filio diuina substantia prædicaretur, idem-
que dominus diceretur, quem seruum esse impii hæretici blasphemabant.
Hoc est quod in epistola synodica anno sequente Constanti-
nopolim scripta aiunt. *De quibus plenior cognitionem animis poteritis
accipere, si libellum Concilio Antiochia conuocato de fidei decisione e-
ditum, & cum etiam qui superiore anno a Concilio generali compositus
est, legere placuerit. In quibus tum fidem nostram vberius explicauimus,
tum hæresibus impiis excogitatis anathema scriptis proditum denuntia-
uimus.* Libellus fidei, quem symbolum Constantinopolitanum appellat
patres, Concilii Calchedoniensis actione secundum supra extat.
Post scriptum hunc fidei libellum communi omnium patrum sententia,
Eunomianorum, Arianorum, aliorumque hæreses cum suis auctoribus,
edito desuper Canone, damnatas fuisse, eorumdem epistola synodica
ad Damasum anno sequente scripta restatur verbis supra recensitis.
Postea, quæ ad mores ecclesiæ reformandos pertinent, alia decreta
addiderunt. Quibus omnibus absolutis, ad Theodosium imperatorem
synodicam epistolam, quam infra ponemus, transmiserunt, eo fine,
vt fidem imperatoris stabilem, duraturam sibi oppignorarent.
Demum Synodus hoc modo absolutam præsentem episcopi sua
subscriptione confirmarunt & comprobauerunt. Et quamquam iam
sancta Synodus absoluta singulos patres ad suam ecclesiam redire
permisisset; obitus tamen Meletii Antiocheni episcopi, & successoris
designatio, eosdem Constantinopolim retinuerunt. Nam cum maxima
pars orientalium contra Aegyptiorum & occidentalium sententiam
indigne ferret, Paulinum a Lucifero Calaritano occidentali episcopo
creatum orientalibus præesse, immemores inueteratæ, & iam ante
in Concilio Antiocheno compositæ per iuratam transactionem
discordiæ, Gregorio Nazianzeno, aliisque contradicentibus,
Flavianum Antiochenum presbyterum Meletii successorem elegerunt;
atque ita primam discordiam in Paulino & Flauiano
continuarunt. Gregorius Nazianzenus hanc discordiam sua
abdicatione compositum iri arbitratus,

Epistola sy-
nodica.

ANNO
CHRISTI
381.

fedi Constantinopolitanæ, cum consensu imperatoris, non sine magno bonorum ac populi fleu renuntiat, atque statim post habitas in Synodo aliquot actiones, comitantibus optimis quibuscumque orientalibus, in Cappadociam discedit: tum qui supererant ibi episcopi ac sacerdotes nundinarii, in locum Christiani perfectissimi, theologi absolutissimi, monachi castissimi, Nectarium hominem nondum Christianum, sed adhuc catechumenum, rerum ecclesiasticarum penitus imperitum, in voluptatibus sæculi & carnis hæcenus versatum suffecerunt, eaque deinceps egerunt, quæ suppressa Gregorii seipsum abdicantis mentione, ad pontificem hac de re prædicta synodali epistola scripserunt. Vide Baron. anno 381. num. 24. vsque ad num. 80.

Gregorius
Nazianzenus
episcopus
patui re-
nuntiat.

ⁱ *He regule sunt expositæ.*] De Canone quinto dubium est, an centum & quinquaginta episcopis constitutus fuerit. Probabile est, post discessionem Timothei episcopi Alexandrini, in cuius præiudicium vertitur, hunc Canonem editum, furtive actis Concilii superadditum fuisse; ideoque etiam in epistola synodica, post aliarum rerum in Synodo gestarum mentionem, hanc rem penitus silentio obuolutam reliquisse. Vide quæ dicemus infra in notis eiusdem Canonis 5. Baron. num. 72.

a An Canon
quintus a
150. episco-
pis consti-
tutus sit.

^k *Specialiter autem Eunomianorum, &c.*] De hæresibus hic condemnatis, eorumve auctoribus supra frequenter egimus. De Eudoxianis vero, sic dictis ab Eudoxio Constantinopolitano episcopo, hoc annotandum est, eos in classem Arianorum, vnde exierant, post hæc rediisse, suoque peculiari nomine appellari desiisse. Vnde factum, vt Eudoxii nomen posteris obscurum redditum fuerit: quodque sanctus Gregorius ad Eulogium Alexandrinum scribens epistola 125. lib. 6. dicat: *Præterea idem frater noster* (Cyriacus episcopus Constantinopolitanus) *omnia in suis synodicis Deo auctore catholice locutus est: quemdam vero Eudoxium damnauit, quem neque in Synodis damnatum inuenimus, neque a decessoribus suis in suis Synodis reprobatum.* Et Canones quidem Constantinopolitani Concilii Eudoxianos damnant; sed quis fuerit eorum auctor Eudoxius, minime dicunt. Semiarianorum antesignanus Eleusius episcopus adhuc superstes, ac ad Synodum ab imperatore vocatus, teste Socrate lib. 5. cap. 8. præsto fuit; admonitus vt cum sociis resipisceret, se malle opinionem Arianorum asseuerare, quam fidei *consubstantialis* assentiri, respondit. Constantinopoli discedens, per literas populo cuiusque ciuitatis significauit, vt fidei Concilii Nicæni minime consentirent.

Canon 1.
Eudoxiani
qui.

^l *Episcopi qui extra diæcesim sunt.*] Cum Egyptii antistites, & frumentarii episcopi, Petro Alexandrino episcopo annuente, Maximum Alexandrinum philosophum Cynicum, qui se iactabat martyrum filium & pro fide exulem, aduersus Gregorium in sede Constantinopolitana detonsa Cynica coma episcopum ordinassent, eumque agrotante foris in suburbio Gregorio, nocturno tempore in ecclesiam irruentes, in sede collocassent, mane facta, magnus clerico- rum orthodoxorum ob facinus deforme tumultus excitatus, atque

Can. 2. alias
2. 3. 4.
Occasio hu-
ius consti-
tutionis.

Concil. Tom. 3.

Bbb ij

Maximus a populo vrbe expellitur.

Maximus quare Apollinaris hæreseos sectator factus.

Can. 5. alias 3. Hic Canon a Romana ecclesia nūquam fuit receptus.

Patriarchalis dignitas Constantinopolitanae ecclesie permittenda quando.

Hic Canon subrepticus videtur ob

vnuerſa ciuitas commota Maximum vrbe expulerunt. Qui Theſſalonicam ad Theodoſium imperatorem profectus, rogat ab eo cathedram ſibi confirmari: verum imperator ſciens Damalum pontificem in capeſſendo Conſtantinopolitano epiſcopatu aduerſus eum Gregorio fauiſſe, proque Gregorio contra Maximum, quæ exciderunt, literas ſcripiſſe, eum plane reiecit, imo niſi a cœptis deſiſteret, graues illi minas intentauit. Hanc ob rem deſperatus infelix, facto interim fucatæ ſuæ æſtimationis magno diſpendio, Alexandriam ad Petrum adhuc in viuis agentem ſe contulit, petens vt vel oblatam Conſtantinopolitanam ſedem confirmet: vel alioquin futurum, vt propriam Alexandrinam inuitus cedere ac transferre cogatur. Ob has minas iure meritoque Alexandria etiam repulſus, factus eſt, teſte Epiphanio, Apollinaris hæreſeos ſectator. Cumque igitur hac ſeditione Conſtantinopolitana eccleſia multum exagitata fuerit, ad pacem deinceps inter catholicos inſitam conſeruandam, hunc Canonem ediderunt, quo ea, quæ de ſeruandis diœceſeos limitibus & diſtinctionibus patres Nicæni Concilii Canone ſexto conſtituerunt, viciffim ſanctione ſua innouarunt.

^m *Conſtantinopolitane.*] Hunc Canonem ab eccleſia Romana minime receptum fuiſſe, conſtat primum ex iis, quæ ſupra ex Gregorii epiſtola 123. lib. 6. attulimus, vbi dicit: *Romana eccleſia eoſdem Canones vel geſta Synodi illius hæcenus non habet, nec accipit: in hoc autem eamdem Synodum accepit, quod eſt per eam contra Macedonium definitum.* Deinde etiam id vel hinc maniſteſtiffimum eſt, quod cum Anatolius Conſtantinopolitanus in Calchedonenſi Concilio, non tantum patriarchatum adipiſci, verum etiam ſecundum locum inter patriarchas occupare conatus eſſet, Leonem pontificem acerrimum ſibi aduerſarium expertus fuerit. Epiſtola 51. & 53. ſcribit: *Fruſtra quorundam epiſcoporum profertur conſenſus, cui tot annorum ſeries negant effectus.* Gelafius papa epiſtola ad epiſcopos Dardan. aduerſus Acacium proferens hoc elogium: *Cuius ſedis epiſcopus? Acacius ſcilicet, cuius metropolitana ciuitatis antiſtes? nonne parochia Heracliensis eccleſia?* indicat primatum a Conſtantinopolitana eccleſia ante ſua tempora uſurpatum, vel nullo iure eidem adhuc conſeſſum fuiſſe: aut ſi alibi conſeſſum fuerit, nunquam a Romana eccleſia approbatum eſſe. Epiſtola Nicolai primi ad Michaelẽ imperatorem, quæ incipit, *propofueramus*, idem apertiffime ſignificat. Vnde licet epiſcopi Conſtantinopolitani imperatorum potentia freti, ob dignitatem regiæ vrbis, ſecundum locum ſedium patriarchalium ſibi uſurparint, multisque commentitiis Canonibus ſextæ & oſtauæ Synodi confirmarint, tamen nunquam a Romana eccleſia id approbatum fuit: pacis & tranquillitatis cauſa, tempore Juſtiniani imperatoris ita permiſſum eſt, vt nemo amplius contradixerit. Id declarat Innocentius tertius, conſt. Antiqua, de priuilegiis.

Non deſunt firmiſſimæ rationes ſuſpicandi hunc Canonem plane commentitium & ſuppoſitum videri. Quarum prima eſt, quod

ANNO CHRISTI 381.

Anatolius a Leone per epist. 51. exagitatatus, nequaquam se auctoritate alicuius Canonis a Constantinopolitano œcumenico constituti purgarit. Secunda ratio est, quod episcopi, qui sequenti anno Constantinopoli conuenerunt, in ea epistola synodica, quam ad Damasum scripserunt, nullam plane mentionem huius Canonis habuerint. Quem si decreuissent, prætermisisse non debuissent. Tertia ratio est, quod Timotheum Alexandrinum episcopum, in cuius præiudicium hic Canon editus fuit, hoc æquo animo tulisse, non sit probabile. Quare cum is nihil contradixisse legatur, Canonem integrum de fide suspectum esse oportet. Quarta ratio est, quod superiori ac præcedenti Canoni aduersari videatur, adeoque fidem omnem excedat, eundem ab eodem Concilio editum fuisse. Qua ratione quæso ex præscripto Nicæni Concilii voluit S. Synodus, quibuscumque prouinciis iura sua integra esse seruata, si in præiudicium aliarum ecclesiarum vni Constantinopolitanæ tanta priuilegia contulit: His rationibus inductus, non possum ab hac sententia, de obreptione & impostura Canonis, abduci, nisi Socrates lib. 5. cap. 2. & Sozomen. lib. 7. cap. 8. eiusdem Canonis meminissent. Quare ad extremum dico, quod sicut post absolutam Synodum, postque electionem Nectarii peractam, illi qui Constantinopoli remanserant orientales episcopi decreuerunt, vt episcopus Constantinopolitanus præter Thraciæ, etiam remotiores in Asia curaret, atque vigore huius decreti S. Chrysofostomus in Asia episcopus, alibi instituerit, alibi deposuerit; idem sibi priuilegium illæsum conseruari, Constantinopolitani clerici in Concil. Calchedonens. act. 11. postularint: ita non dubito, quin si commentitius non sit, hunc Canonem eodem tempore post Nectarium electum, postque Timothei Alexandrini abitum, constituerint, furtimque inter acta Concilii retulerint: ne vero Timotheum Alexandrinæ, Damasum Romanæ ecclesiæ episcopos impugnatores consequerentur, hanc rem dolose post abitum Timothei peractam, in synodicam epistolam non retulerunt. Hæc ex Baron. anno 381. num. 35. & 36. Vide notas epist. 3. Anacleti, Can. 6. & 7. Concil. Nicæni, &c.

quatuor rationes.
1. Ratio.
2. Ratio.

3. Ratio.

4. Ratio.

Post electione Nectarii hunc Canonem constitutum fuisse, probabilis est.

Can. 6. alias 4.

Can. 7. edit. 3. Volumen fidei quod.

^a De Maximo Cynico.] Quis fuerit Maximus, quibusue dolis Constantinopolitanum episcopatum adeptus, præter ea, quæ supra dixi, vide Baronium anno 379. & 380.

^o De parte occidentalium.] Editio libelli synodaliū constitutionum habet: *Quod ad volumen attinet occidentalium.* Intelligens per volumen illam professionem fidei, siue anathematismos illos, quos per epistolam ex Concilio Romano ad Paulinum transmisit. Theodoretus, præterquam quod in gratiam Flauiani Meletii successoris titulum corruerit, eam ex Romano Concilio anno Christi 382. Romæ celebrato, de quo infra agemus, scriptam fuisse, male existimat: constat enim Paulinum, ad quem scripta est, tunc Romæ præsentem Synodo interfuisse.

Reliqui duo Canones ambo in editione Theodori Balsamonis & lib. synod. constitutionum extantes, diuersæ quidem sunt transla-

Can. 6. & 7.

tionis, sed eiusdem sententiae. Prior de accusationibus, posterior constitutus fuit, quomodo ab haeresi redeuntes recipiendi forent: nimirum baptizandos esse, qui legitima forma ab ecclesia recepta non fuissent ante baptizati.

Symbolum hoc, alias libellus fidei appellatur.

Vox, Filioque, symbolo superaddita quoad & a quo.

Additamentum Romanae ecclesiae cur diu non receperit.

Cur Romani presbyteri post euangelium, Credo non recinerint.

P. Credimus.] Hoc symbolum orientales in sua ad Damasum synodica appellant libellum fidei: traduntque illud a Gregorio Nysseno episcopo lib. 12. scriptum fuisse. Idem reperitur apud Latinos, diuersa tamen translatione, & cum illo additamento, *Filioque*: Quod auctoritate Leonis pontificis, ad confutandos haereticos Priscillianistas, ab Hispanis episcopis symbolo superadditum fuit, eique semper inhæsit. VVifigothi profitentes fidem catholicam non modo illud receperunt, sed etiam Iudæos ad Christianam fidem venientes sub eiusdem symboli confessione recipiendos esse, suis legibus sancuerunt. Idem additamentum a Francis acceptum, & tenacius retentum fuisse, patet ex symbolo fidei sub Carolo Magno in Arelateni Concilio recitato. Et quod mirum est, cum augmento symboli Constantinopolitani, aucta est ecclesia. Sub huius enim confessione, Gothi, VVifigothi aliæque barbaræ nationes, quæ Hispanias occuparunt, ex Arianis factæ sunt catholicæ: Franci vero, qui sibi Gallias vendicabant, sub eiusdem symboli confessione facti sunt Christiani. Contra vero omnium gentium infelicissimi orientales schismatici, ex quo eiusdem symboli additamentum penitus respuerunt, sub Turcico iugo acerbissima feruitute premuntur, atque ecclesiis, bonis ac liberis spoliati, assidue incassum gemunt. Romana ecclesia antiquitatis tenacissima, idem quidem cum prædictis ecclesiis credidit ac docuit, vt constat ex illa professione fidei, quam Damasus ex Conc. Rom. ad Paulum transmisit; & ex Leonis epist. 93. cap. 1. tamen antequam prædictum additamentum in symbolum inferret, diutissime cunctata fuit. Scribit Magister sententiarum dist. 1. Leonem III. a Carolo Magno rogatum, vt verba prædicta ad symbolum adderentur, non modo id facere penitus recusasse, verumetiam illud ipsum absque eo additamento in argentea tabula exaratum, in altari post corpus S. Pauli perpetuo custodiri voluisse, ne quibuslibet liberum esset, aliquid ad sanctum symbolum superaddere. Postquam autem Hispani, Franci, aliique omnes Boreales populi offenderentur, & periculum schismatis oriretur, quod Romana ecclesia eam doctrinam publice confiteri nollet, quam ad probandos catholicos & constituendos hereticos, Magnus Leo ante tot sæcula Hispaniarum episcopis tradidisset, placuit tandem Benedicto, septimo huius nominis Romano pontifici, vt idem symbolum cum hoc eodem additamento Romæ in ecclesia cantetur, idque ad petitionem Henrici imperatoris. De quo hæc Berno Abbas Augiensis de rebus ad Missam spectantibus: *Cum Romanorum presbyteri ab Henrico imperatore interrogarentur, cur non post euangelium (vt in aliis ecclesiis fiebat) symbolum cantarent: me, ait ipse, assistente audiuisti, eos eiusmodi responsum reddere: quod Romana ecclesia non fuisset aliquando vlla hereseos face infest-*

ANNO
CHRISTI
381.

cta, sed secundum doctrinam S. Petri in soliditate catholica fidei permaneret inconcussa: & ideo magis his necessarium esse illud symbolum sapius cantando frequentare, qui aliquando vlla heresi potuerunt maculari. At imperator domino Benedicto persuasit, vt ad publicam Missam decantarent. Vide Baron. anno 447. num. 22. &c. Grauius itaque aberrant, qui putant ex Damasi papæ decreto profectum, vt hoc symbolum in occidente inter Missarum solennia decantetur. Nam auctoritate Rufini in expositione symboli, qui his temporibus scribebat, liquet, nullum aliud Romanam ecclesiam in sacris ritibus nouisse, quam symbolum apostolicum. Tantum abest vt id Damaso tribui possit, vt Toletan. III. Concilium profiteatur, se laudabilem illum vsu ab orientali ecclesia accepturum, ideo quod occidentalis ecclesia hac consuetudine careret. Vide quæ dicturi sumus infra in notis Conc. Tolet. 3.

An symbolum hoc in occidente Damaso auctore inter Missarum solennia decantetur.

¹ *Et subscripserunt episcopi.*] Ex nomine Meletii Antiocheni episcopi, inter episcopos Syriæ relati, euidenter colligere licet, subscriptiones patrum contigisse ante mortem Meletii, abdicationem Gregorii Nazianzeni, aduentum Timothei Alexandrini & Nectarii electionem, vt constat ex carm. Gregorii Nazianzeni de vita sua. Superuenientium igitur Ægypti episcoporum nomina, & Nectarii post electi, hisce superaddita fuisse, necessum est concedere. Perperam factum est in eo, quod Gregorius Nazianzenus, qui ante subscripserat vt Constantinopolitanus, inueniatur inter episcopos Cappadociæ vltimo loco positus, quasi non Constantinopolis, sed Nazianzi tantum episcopus fuerit. Puto id errore, vel fortasse dolo imprudentis librarii, qui exscripsit, accidisse: quia absurdum arbitratus fuerit, eiusdem sedis duos episcopos simul fuisse Nectarium & Gregorium. Cum ergo sciret sedem Gregorii Nectario collatam esse, titulum Constantinopolitanæ sedis Nectario attribuit, atque Gregorium Nazianzi, exiguæ ciuitatis in Cappadocia episcopum, non sine grauiore errore, vltimo loco collocauit. Nam cum in patriam rediturus intellexisset, ecclesiam ibidem adhuc pastore destitutam, ne illud onus subire cogeretur, nihil antiquius habuit, quam vt ageret cum metropolitano antistite Helladio Cæsariensi de creando episcopo Nazianzeno. Annuit Helladius Gregorio, ecclesiæque Nazianzenæ Eulalium præfecit, quem missis illuc episcopis prouincialibus, ex more ab iisdem ordinandum curauit. Ita non modo non factus est Nazianzenus episcopus, sed etiam eo quod oblatum recusasset, calumniam hanc passus fuit, quasi munere episcopali indignus, petitione dignitatis illius frustratus sit. Quod ipse testatur Gregor. Nazianz. 42. epist. quam hac de re ad Gregorium Nyssenum perscripsit. Ita has patrum subscriptiones partim mendosas, partim subreptitias esse, manifeste constat. Dolo ne an imprudentia collectoris id contigerit, incertum est. Inter confessores episcopos, qui Synodo interfuerunt, clariores sunt, Gregor. Nyssenus frater S. Basilii, qui libros a se aduersus Eunomium scriptos secum attulit, eosque Nazianzeno & Hie-

Subscriptiones quo tempore contigerint.

Gregor. Nazianz. falso bis subscriptus inuenitur.

Subscriptiones partim mendosæ, partim subreptitiæ.

Greg. Nyss.

Gregorii
Nazianz.
memorabi-
lis electio.

Gregorius
Nazianz.
miraculose
a sicario li-
beratur.

Reliqui epi-
scopi qua-
les fuerint.

ronymo auditori suo prælegit. Idem in funere Meletii orationem habuit, qua insignem confessorem triplici confessionis gloria, sub tribus diuersis imperatoribus celebrem, post obitum pro merito illius laudauit. De Gregor. Nazianzeno confessione nobilissimo, præter ea, quæ supra diximus, hoc memorabile est, quod simul ac sacros cancellos introiuit, quando iussu imperatoris Theodosii in thronum erat collocandus, adorato numine sol purissimis radiis effulserit, nubemque illam, quæ sic radios solis obtegebat, vt media die noctem ferme redderet, plane deiecerit, perinde ac si superi accensa cælitus face Gregorii lætum, Deoque gratum ingressum significarent. Quam miraculose a sicario vitæ ipsius insidiatore ab Arianis subornato, liberatus fuerit, gratum erit lectori, si hic adscribam. Ad subægotantem & decumbentem, cum multitudine credentium, qui ipsi de templo recepto, & ab Arianis vindicato gratularentur, irrepsit etiam clanculo aliquis sicarius ad occidendum virum sanctissimum ab Arianis mercede conductus: qui dum ceteris pene omnibus abeuntibus ibi solus relictus esset, pedes Gregorii manibusprehendens, atque multum lamentans, supplex veniam postulauit. Gregorio autem sciscitante, quid sibi hoc vellent; sicarius vero præ immenso dolore taceret, vnus ex his qui aderant, rem sentiens, Gregorio dixit: *Hic ille carnifex tuus est, o pater, qui a nonnullis subornatus, ferrum tibi in præcordia defixurus erat, nisi Christus perspicue tibi auxilio fuisset. Quod enim ad eorum voluntatem spectat, scelus est consummatum: proinde hic facti pœnitens ad pedes tuos lacrymis veniam petit.* Ad quem conuersus Gregorius, ait: *Propitius sit tibi Deus, tibi que ignoscat, qui me seruaui: hoc solum pro noxa peto, vt heresim execrans meus fias.* Hoc autem cum vniuersæ ciuitati innotuisset, corda Arianorum hominum, Gregorii hostium, nonnihil emollita, ergaque ipsum reddita sunt propensiora. Hæc ex ipso Gregorii carmine de vita sua. Præclare etiam de fide triumpharunt Pelagius Laodicensis, Diodorus Tarsensis, Amphilocheus Iconiensis, Optimus Antiochenus, Helladius Cæsariensis, alique nonnulli, quos imperator nominatim recensens, edicto quodam extante libro 3. de fide catholica Cod. Theodos. iubet iis suas, quibus per Arianos spoliati erant, ecclesias restitui. Ex illis vero, qui antea tempore Valentis, pulsus orthodoxis, fauore Arianorum, vacantes sedes acceperant, plurimi præsto fuerunt. Hi enim temporari inseruientes, fidemque temporariam & nundinariam profitentes, sub catholico imperatore, æque catholicæ fidei defensores se præbuerunt, cum antea Arianorum ducum & magistratuum fauore ac gratia, quantumuis indigni forent, in episcopatum irrepsissent.

De his minoribus episcopis, sui persecutoribus, hæc Gregorius: *Dimiserunt me ab vrbe non admodum repugnantem: quippe turpissimum erat illorum me fidei cauonum in numero esse, quorum alii nepotes erant eorum, qui tributorum scriba fuerant, & aliud nihil animo voluebant, quam falsas & subdolas rationum deprauationes: alii ab aratriis*

ANNO
CHRISTI
381.

*aratri venerant adusti a sole: alii a ligone vel bidente totum diem non
quiescente: alii remos exercitusve reliquerant, redolentes adhuc sentinam,
vel corpus fœdatum cicatricibus habentes, populi gubernatores, ac du-
ces militum, qui ne minimum quidem concessuri videntur: nonnulli
etiam opificiorum, quæ citra ignem operas suas perficere nequeunt, gna-
ri, ne fuliginem quidem carnis integre abluerant, flagriones, ac pistrinis
digni, &c.*

Ab his sacerdotibus nundinariis, ex lucro temporali fidem tem-
porariam profitentibus, illud tantummodo bonum provenit, vt fi-
dei catholice formulæ subscriberent, atque ita suo chirographo
semper ac perpetuo obligati tenerentur, neque pro solita leuitate
ad perfidiam Arianam resiliere valerent. Hinc factum est, vt supra
etiam dixi, quod Damasus pontifex statuta fidem concernentia, tam-
quam totius ecclesiæ decreta, œcumenici Concilii nomine insignita
confirmarit, ne pie sancita, vilium personarum subscribentium no-
mine omnino periclitari possent.

EPISTOLA SYNODALIS
AD THEODOSIVM IMPERATOREM
DE REBUS IN SYNODO GESTIS.

*Religionis ac pietatis obseruantissimo, Deique amantissimo impe-
ratori Theodosio sanctum Concilium episcoporum, qui ex diuer-
sis prouinciis præfecturisve Constantinopolim conuenimus, S.*

INITIO quidem nostri ad tuam pietatem scripti, gratias Eadem ex-
tat supra
Græc. &
Lat. in Cœc.
Const. pag.
355. agimus Deo, qui tuæ pietatis imperium constituit ad
communem pacem ecclesiarum, & sanæ fidei confirmatio-
nem. Agentes autem Deo debitas gratias, necessario quo-
que ea, quæ acta sunt in sancto Concilio, ad tuam referi-
mus pietatem: nempe quod ex quo tempore ex mandato
tuæ pietatis Constantinopoli conuenimus, primum qui-
dem mutuam inter nos concordiam renouauimus: dein-
de vero breues etiam præscripsimus ac prænuntiauimus
quosdam quasi terminos, regulasve, quibus & patrum
qui Nicææ congregati fuerunt, fidem confirmauimus
comprobauimusque, & quæ aduersus eam obortæ sunt,
peruersas hæreses ac prauas opiniones extrema cum exe-
cratione ad detestationem reprobauimus. Præterea etiam
ad recte constituendum ac ordinandum statum & disci-
plinam ecclesiarum, certos Canones statuimus ac præscripsi-
mus. Quæ omnia huic nostro scripto subiecimus. Rogamus
igitur tuam clementiam, vt per literas tuæ pietatis ratum

Concil. Tom. 3.

Ccc